

at stille Godseierne af med deres lovlige Eiendomsdom, som de brugte paa en Maade, hvoriimod der ikke kan reises den fjerneste Indsigelse. Det forekommer mig, at man her gjør et saare stort Rettsbrud.

Hvad derhos angaaer §§ 14 og 15 i Forbindelse med § 8, saa kan jeg ikke Andet end være ganske enig med min ærede Sidemand, at det ikke er Andet end bitter Spot, man driver med Bedkommende, naar man siger, at de faae fuldstændig Erstatning for deres Eiendomsdom, som de aafaae efter en saadan Lov som den foreliggende; de faae aldeles ikke Noget, der nærmer sig fuldstændig Erstatning. Naar man seer hen til, hvorledes Priserne have stillet sig i Handel og Wandel, vil man finde, at Forholdet er saaledes, at for et meget stort Antal af Fæstegaarde; som ere blevne solgte, har Prisen i Gjennemsnit været 608 Rbd. pr. Tønde Hartkorn, og at Selveiergaarde i samme Tid, naar man udfondrer de hoieste og laveste Glasser, have været betalte med 800 Rbd. pr. Tønde Hartkorn. 800 Rbd. er altsaa over hele Landet den gangbare Priis for 1 Tønde Selveierhartkorn, og 600 Rbd. for Fæstehartkorn; dette sidste er altsaa af $\frac{1}{4}$ mindre Værdi end Selveierhartkornet. Dette er nu Priserne, saaledes, som de virkelig have været i Handel og Wandel. Ved Overdragelsen af disse Fæstegaarde til Selveierdom fode i 804 af de givne Tilfælde Fæstere paa Gaardene, og altsaa er den hele Nedsættelse i Prisen, som følger af, at en Fæster sidder paa Gaarden, hvis Ret endnu er i fuld Virksomhed, indbesatte i denne Priis, idetmindste for den største Deel; kun ved 180 Salg vare Gaardene fæsteledige. Det er altsaa temmelig klart, at man ikke kan drage fuldt $\frac{1}{4}$ fra efter § 14, men endnu klarere er det, at, hvis man vil drage $\frac{1}{4}$ fra efter § 14, kan man ikke til lige give det tvungne Afslag efter § 15 for hvad man kalder den anticiperede Udbetaling eller Discontering af den Fæsteret, som den nærværende Fæster har; men vil man have denne Afgjorelsesmaade, som ellers kan have meget for sig, saa kan man ikke drage saameget fra som $\frac{1}{4}$; thi det er da formeget.

J. A. Hansen: De to ærede Talere have visseelig udtalt sig i skarpe Udtryk, og,

derfor deres Grunde havde været ligesaa gyldige, som deres Udtryk have været skarpe, vilde jeg have været i en stor Forlegenhed ligeoverfor dem, men det glæder mig, at Grundene manglede, hvad Udtryffene i en overflødig Grad havde af Skarphed. De Herrer have stillet sig paa det Standpunkt, paa hvilket man sædvanligt stiller sig i denne Sag, naar man er imod den, idet man nemlig gaaer ud fra, at Eiendomsretten over Fæstegodset er den samme, som enhver anden Eiendomsret i Landet. Det er en Grundvildfarelse, hvorfra de Herrer saaledes gaae ud; og, efterat de ere gaaede ud fra en Grundvildfarelse, maa naturligvis ogsaa det Raisonnement, som knytter sig dertil, blive urigtigt. Hele vor gjældende Landbolovgivning viser, at det her omhandlede Eiendomsforhold ikke er som ethvert andet Eiendomsforhold; viser, at Eiendomsretten til Fæstegodset og Eiendomsretten iøvrigt i sin Almindelighed ere to ueensartede Størrelser. Vor hele Landbolovgivning vilde være een gennemgribende Uretfærdighed, dersom det ikke var, som jeg siger; men dette Sidste troer jeg dog ikke, man vil paaftaae. Denne Sag har været discuteret saa ofte, at jeg ikke troer, at man kan sige noget Nyt om den, og de ærede Herrer have argumenteret, formöder jeg, med Betagelse af Paragrapherne; thi Forandring i Paragrapherne have de ikke foreslaet. Jeg skal ikke forsøge at give en Udvikling mod hvad de Herrer have fremfat; thi jeg har saa gode Autoriteter for mig, at jeg i denne Sag hellere skal bruge dem. Jeg skal tillade mig at vise hen til og korteligen anføre, hvad der netop om dette Spørgsmaal er sagt af en Mand, om hvem selve de Herrer ikke ville nægte, at han har god Indsigt i disse Spørgsmaal, idet jeg nemlig skal fremhæve hvad netop om dette Spørgsmaal er skrevet af Statsraad, Professor Larsen. Efterat have paavist, at de Rettigheder med Hensyn til Bønderjorden, som tillagdes Bønderstanden, — thi man maa vel lægge Mærke til, at Bøndergodset er givet til Underholdning for Fæstebønderstanden, og at Lovgivningen heelt igjennem afhjælper enhverformelt Mangel, som den Tid efter anden faae i den Brug, der blev gjort, naar den troede, at den ikke svarede til